

Jak donutit město vrátit dotaci kvůli porušení zákona, k němuž však nedošlo: česká »bezva finta«

Je to jako kdybyste sice nespáchal trestný čin, ale někdo jiný než soud vás přesto odsoudil k popravě. Ten »někdo« by totiž argumentoval tím, že právě proto, že jste trestný čin nespáchal – a tudíž se jím soud nezabýval a ani zabývat nemohl, může vás k popravě odsoudit on sám.

Zní-li tento výrok starosty města Chrastava na Liberecku **Ing. Michaela Canova** jako pořádně přitažený za vlasy, pak mnohé na následujících řádcích bude mít ještě absurdnější rozměr.

ÚSPĚŠNÝ TENDR BEZ NÁMITEK NEÚSPĚŠNÝCH UCHAZEČŮ

Už loni v červenci jsme v Moderní obci připomněli kauzu projektu rekonstrukce okolí vlakového nádraží a výstavbu RTN terminálu v Chrastavě na Liberecku (viz MO č. 7/2014, *Změni Chrastava praxi ex post změň podmínky čerpání dotací?*). O co šlo? V roce 2009 město získalo na tento projekt dotaci z Regionálního operačního programu (ROP) Severovýchod. Ve výběrovém řízení na zhotovitele stavby se výslednou cenu podařilo snížit na 43 % ceny projektované. Vítěz zakázky prokázal rovněž zkušenost alespoň s jednou stavbou financovanou z fondů EU, což bylo i jedním z technických kvalifikačních požadavků na zhotovitele. Město tak chtělo omezit na minimum riziko, že by zhotovitel například učinil byt i jen nepatrnou změnu bez dlouhého schvalujícího byro-

kratického kolečka na dotačním orgánu – a dotace by se proto musela vracet.

Město se při formulaci této podmínky opřelo i o směrnici Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES, která v čl. 48 povoluje požadavek na zkušenost a spolehlivost, přičemž podle starosty se žádný uchazeč kvůli tomuto technickému kvalifikačnímu požadavku na zhotovitele nedotazoval ani nepodal námitku. Projekt byl několikrát průběžně kontrolován poskytovatelem dotace, který však městu žádný nedostatek – vyjma dvouhalérového pochybení – nevytkl.

PO BLESKOVÝCH POVODNÍCH PŘIŠLA DALŠÍ POGROMA

Ačkoliv v létě 2010 Chrastavu tvrdě zasáhly ničivé bleskové povodně, už v únoru 2011 byla stavba slavnostně předána veřejnosti k užívání. Ovšem tři roky poté jako blesk z čistého nebe přišel výměr Úřadu regionální rady o odvodu za porušení rozpočtové kázně ve výši 15 638 592 Kč. Důvod? Kontrola identifikovala pochybení při zadávání veřejné zakázky – konkrétně šlo o uvedený technický kvalifikační požadavek. V roce 2012, tedy až tři roky po vypsání

Starosta Chrastavy Michael Canov: Začala se uplatňovat nezákonná omezilka na obejití zákona a ÚOHS. Domnělé porušení zákona se klasifikuje jako takové, při němž nedošlo k ovlivnění výběru nejlepší nabídky, ale trestá se, jako kdyby k tomu došlo.

tendru na zhotovitele projektu, Ministerstvo financí totiž instruovalo řídicí orgány operačních programů, jak mají přistupovat k vybraným pochybením při zadávání veřejných zakázek. »Z této instrukce jednoznačně vyplynulo, že »požadavek na zkušenosti s fondy EU« v rámci zadávacích

podmínek je nutné vždy považovat za chybu,« sdělil Moderní obci **Ing. Zdeněk Vašák**, ředitel Úřadu regionální rady regionu soudržnosti Severovýchod (ÚRR).

Od té doby se město Chrastava s Ministerstvem financí, resp. jeho odborem Auditní orgán (audituje finanční prostředky pomoci EU poskytnuté České republice), a s Úřadem regionální rady pře o to, zda porušilo či neporušilo zákon o zadávání veřejných zakázek a byl-li platební výměr výši 15 638 592 Kč uložen oprávněně.

Pravda, město mezitím požádalo Výbor Regionální rady regionu soudržnosti Severovýchod o prominutí odvodu, a jak nám napsal Zdeněk Vašák, výbor Chrastavě již skutečně 95 % vyměřeného odvodu prominul. Neprominutelnou část odvodu ve výši 781 929,60 Kč město už zaplatilo a v návaznosti na to mu výbor regionální rady prominul v plné výši vyměřené penále 15 638 591,31 Kč. Nicméně spor trvá dál a město své odvolání už jedenáctkrát doplňovalo – zatím však bezvýsledně.

STAROSTA NAPSAL PREMIÉROVI

Proč se město Chrastava tak tvrdošíjně brání rozhodnutí Auditního orgánu MF a Úřadu regionální rady, který v kauze vystupuje už jako správce daně? Starosta Michael Canov to shrnul loni v prosinci v otevřeném dopise premiéru **Mgr. Bohuslavu Sobotkovi**. V dopise poukázal na to, že Ministerstvo financí a na základě jeho pokynu jemu podřízené či spolupracující složky (regionální rady, resp. auditní orgány) začaly u příjemců dotací z EU používat při posuzování zadání veřejných zakázek u dávno realizovaných dotačních akcí z EU následující filozofii: »Při zadávacím řízení jste se dopustili porušení zákona, které neovlivnilo výběr nejlepšího uchazeče, a tudíž není správným deliktem. Toto porušení zákona způsobilo porušení rozpočtové kázně a vy jste povinni dotaci vrátit (v případě dotace ještě nečerpané ji nedostanete).«

»Zákon však vylučuje, aby kterýkoliv jiný správní orgán než jen a pouze Úřad pro ochranu hospodářské soutěže pravomocně rozhodl, že byl porušen zákon o veřejných zakázkách, kterým byl nebo by mohl být při zadání veřejné zakázky (podstatně) ovlivněn výběr nejhodnější zakázky, a tím spáchán správní delikt,« konstatoval v dopise premiérovi starosta Chrastavy.

Chrastavě se zkrátka nelíbí, že aniž by Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) konstatoval porušení zákona o veřejných zakázkách, Auditní orgán Ministerstva financí a na základě jeho instrukcí řídicí orgány operačních programů vylučují ÚOHS »ze hry« poukazem na to, že při zadání veřejné zakázky došlo k porušení zákona, jímž však nebyl ovlivněn výběr nejhodnější nabídky. A protože výběr nejhodnější nabídky nebyl ovlivněn, nešlo o správní delikt. Jinak řečeno, nebyl-li spáchán správní delikt, nemusí o věci rozhodovat ÚOHS. Protože však při zadání veřejné zakázky byl podle auditního orgánu a řídicího orgánu ROP porušen zákon, je použitý důtační na všechny správně vyko-

nané práce správně vybraným zhotovitelem na dávno realizovanou akci porušením rozpočtové kázně, takže město musí dotaci vrátit. (*Ministerstvo financí, resp. jeho Auditní orgán, přes urgenci na otázku Moderní obce k této problematice neodpovědělo ani jinak nereagovalo.*)

CO PŘINESLO JEDNÁNÍ ZÁSTUPCŮ MĚSTA A MINISTERSTVA

Z premiérova popudu se letos v únoru uskutečnilo společné jednání zástupců Chrastavy s úředníky z odborů Auditní orgán a Národní fond (je platebním a certifikačním orgánem, který zajišťuje tok finančních prostředků z fondů EU do České republiky) Ministerstva financí za účasti předsedy senátního Výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí **RNDr. Miloše Vystrčila**.

Na jednání došlo ke shodě, že pokud správce daně (ÚRR) v platebním výměru na odvod za porušení rozpočtové kázně odůvodní pochybení příjemce dotace tak, že »na základě kontroly bylo zjištěno, že příjemce si v rámci první až třetí žádosti o platbu uplatnil do způsobilých výdajů výdaje za podlimitní veřejnou zakázku na stavební práce, při jejímž zadávání se dopustil porušení zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, které nemělo vliv na výběr vítězného uchazeče, a k tomu připojí závěr, že »požadavek na financování referenční stavby nebyl odůvodněn předmětem veřejné zakázky a mohl být diskriminační vůči uchazečům, kteří stavby, financované z fondů EU nereali- zovali. Tento požadavek tak byl v rozporu s § 6 zákona o veřejných zakázkách,« jde o vnitřně rozporné a nelogické tvrzení, nezakládající se na ustáleném výkladu dotčených právních předpisů. Pokud byli potenciální uchazeči diskriminováni, nelze tvrdit, že to nemělo vliv na výběr vítězného uchazeče.

Z tohoto důvodu Chrastava už také Ministerstvu financí podala podnět na prohlášení nicotnosti předmětného platebního výměru.

PŘEDSEDA ÚOHS: S POSTUPY SPRÁVCŮ EVROPSKÝCH FONDŮ NEMÁME NIC SPOLEČNÉHO

Ke »kauze Chrastava« se pro Moderní obec vyjádřil i **Ing. Petr Rafaj**, předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže: »V případě Chrastavy ÚOHS nevedl správní řízení, což je jediný způsob, jak získat závazné stanovisko o případném souladu postupu zadavatele se zákonem o veřejných zakázkách. Uvedené platí obecně i pro všechny další příjemce dotací. ÚOHS nikdy nebyl součástí implementační struktury, proto není možné hovořit o jeho případném vyloučení z těchto struktur. Úřad je nezávislý ústřední správní orgán, který vykonává mj. dohled nad dodržováním zákona o veřejných zakázkách. Tato kontrola je nicméně vykonávána nezávisle na kontrolním řetězci týkajícím se evropských dotací. Jediným možným řešením pro zadavatele je podat žalobu proti rozhodnutí o dotaci, respektive proti postupu a posouzení

auditních orgánů. ÚOHS nemá s postupy auditních orgánů a správců evropských fondů nic společného.«

KDYBY ÚRR NEKONAL, SANKCIONOVÁN BY BYL SÁM

Ředitel ÚRR Zdeněk Vašák potvrdil, že v případě Chrastavy kontrolní úřad identifikoval dané pochybení, a k vyměření odvodu tak došlo zcela na základě jejich zjištění a závěrů. A připojil i tato slova: »Pro mě je však zcela nepochopitelné, proč zástupci Ministerstva financí na setkání s příjemci odkazují pouze na odpovědnost řídicího orgánu, resp. správce daně za dané zjištění, a nevyjadřují se nikterak k tomu, zda sami považují daný případ za pochybení při zadávání veřejné zakázky či nikoliv.«

Zdeněk Vašák pokračoval: »Projekt financovaný z dotace EU může být kontrolován mnoha kontrolními subjekty (řídicím orgánem, auditním orgánem, Nejvyšším kontrolním úřadem, auditem Evropské komise atd.). Bohužel často dochází k situaci, že každá kontrola může mít na určitou věc různý názor. Dochází i k tomu, že např. Auditní orgán MF konstatoje v projektu pochybení a jiný odbor stejného ministerstva následně vyhodnotí situaci tak, že k žádnému pochybení nedošlo. Tato nejednotnost přístupu jednotlivých kontrol je velmi nepřijemná jak pro příjemce dotace, tak pro řídicí orgán. Moc bych si přál, aby jednotlivé kontroly nepřehazovaly veškerou odpovědnost pouze na řídicí orgán, resp. správce daně, ale snažily se maximálně zajistit jednotný přístup.«

Zdeněk Vašák vyjádřil své přesvědčení o tom, že město Chrastava se skutečně pochybení při zadávání veřejné zakázky dopustilo. Připustil však, že »pokud by ÚRR sankci nevybíral, konstatoval by Auditní orgán MF v případě auditu zjištění, na jehož základě by musel příjemce sankci zaplatit (a zde je možné, že by auditní orgán stanovil sankci vyšší) a zároveň by regionální radě hrozila korekce za zvýšenou chybovost.«

ZA DANÉ SITUACE BY BYL DOTAZ NA ÚOHS ZBYTEČNÝ

Tázali jste se Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže na jeho postoj v této věci? Zněla naše otázka starostovi Chrastavy. »Netázali,« odpověděl Michael Canov.

»Takový dotaz by neměl žádný smysl ani logiku. Pokud by totiž ÚOHS rozhodl v náš prospěch, tedy že jsme nespáchali správní delikt (v důsledku čehož by zastavil řízení), tak by pouze potvrdil to samé, co tvrdí kontrolní orgán (sic!). Ten přece také říká, že jsme nespáchali žádný správní delikt. Pouze k tomu dodává, že jsme porušili zákon (ovšem bez spáchání správního deliktu, neboť jsme neovlivnili výběr nejlepšího uchazeče), a proto jsme porušili rozpočtovou kázeň, a proto máme (podle platebního výměru) celých 15,5 mil. Kč vrátit,« uzavřel starosta Chrastavy.

IVAN RYŠAVÝ

»Kauze Chrastava« se v širších souvislostech věnuje i výbor Senátu

Kauzou terminálu v Chrastavě se měl 29. dubna (tedy již po uzavření tohoto vydání) zabývat i Výbor pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí Senátu PČR. Na program výboru byla situace kolem terminálu zařazena spolu s informací

o přípravě systému a způsobu kontrol správnosti čerpání finančních prostředků v rámci operačních programů pro programové období 2014–2020. Předseda výboru **RNDr. Miloš Vystrčil** pro Moderní obec k tomu uvedl: »Kdybych měl stručně charakterizovat svůj dosavadní dojem z celého případu, tak jsou to velké rozpaky. Situace, do které se dostala Chrastava – i mnohé další obce a města, se skutečně všechno jen ne přehledná, transparentní a logická.

Podle toho, co jsem si zatím vyslechl, kontrolní orgány Ministerstva financí (MF) se rozhodly, že budou samy rozhodovat o tom, zda byla, či nebyla správně zadána veřejná zakázka, a že úřad, který je k tomuto rozhodování zákonem jako jediný v ČR určen, využívat ani poslouchat nebudou. (*Jde o Úřad pro ochranu hospodářské soutěže – ÚOHS.*) Je to něco podobně absurdního, jako kdyby se vyšetřovatel rozhodl, že nenechá rozhodovat nezávislé soudy a začne sám přímo udílet tresty odnětí svobody. Přestože situace takto zjednodušeně popsaná se jeví jako absurdní, je faktem, že v současné době již existují desítky případů, kdy bez rozhodnutí ÚOHS nebo dokonce v rozporu s rozhodnutím ÚOHS byla rozhodnutí o porušení zákona o zadávání veřejných zakázek pracovníky MF učiněna a s tím související rozhodnutí na navrácení dotací byla vydána. Samozřejmě žádná situace není černobílá a také představitelé MF mají své právníky, své zákony a své

evropské směrnice, o které svá rozhodnutí opírají. Kdo však v každém případě trpí, je selský rozum a zejména potom oběti těchto neověřitelně komplikovaných a zamotaných právnických klíčků a z nich vyplývajících postupů a závěrů. Mimořádně, bránit se není lacinou záležitostí. Větší města a obce ještě mají šanci zaplatit právníka, ty menší asi spíše rezignují, aby následně krachovaly nebo se jen obtížně se vzniklými vícenásledky vyrovnávaly. Byl bych rád, kdyby se nám celou situaci podařilo alespoň trochu vyjasnit na jednání našeho senátního Výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí. Proto předpokládám, že ještě nyní v první polovině roku pozveme na jednání všechny zainteresované (Chrastava, ministerstva vnitra a pro místní rozvoj, ÚOHS případně další). Na jednání se budeme snažit si celou situaci vysvětlit a třeba i dotčené instituce přinutit k domluvě a společnému srozumitelnému a jednoduše pochopitelnému přístupu. « /rř/